مهاجرت از «بهشت پزشکان»

افزایش مهاجرت پزشکان موجب نگرانی جدی در حوزه بهداشت و درمان در سال‌های پیش‌رو شده است

مریم لطفی

برخی معتقدند ایران بهشت پزشـــکان متخصص است. کسانی می‌گویند قدرت خرید پزشکان ایرانی چند برابر قدرت خرید متخصصان در کشوری مانند آمریکاســـت. اما عده زیادی از پزشکان این گفته‌ها را قبول ندارند؛ می‌گویند بهشـــتی هم اگر هست، با استفراغ و خونابه و فریاد و مرگ‌ومیر همراه است. همین است که میل مهاجرت در میان پزشکان ایرانی در چند سال اخیر به‌طور درخور توجهی افزایش یافته است.

«در دو ســال اخیــر نزدیــک به ۱۰ هزار پزشــک کــه عمده آنهــا متخصص و فوق‌تخصــص بوده‌اند، گواهی «گود اســتندینگ» دریافت کرده‌انــد و این می‌تواند رشــته‌های تخصصی و فوق‌تخصصی ما را در بسیاری از رشته‌ها در سال‌های آینده از نیروی انســانی خالی کند». این گفته‌های حسین‌علی شهریاری، رئیس کمیسیون بهداشــت، درمان و آموزش پزشکی مجلس شــورای اسلامی بود که هفته گذشته سروصدای زیادی به‌پا کرد؛ سروصدایی که البته تا چند روز در صدر خبرها بود و بعد از چند روز دوباره فروکش کرد.

موضوع جدیدی هم نبود و نیســت. از زمان شــیوع کرونا مشــکلات پزشکان و افزایش میــل مهاجرت در آنها مطرح بود. نه اینکه پیــش از کرونا این موضوعات مطرح نبود، اما شــبیخون کرونا و تنگ‌شــدن عرصه بر بسیاری از پزشکان و در عین حال مشکلات جاری میل به مهاجرت در آنها را بیشتر کرد.

حالا اما ماجرا بیخ پیدا کرده اســت. مهاجرت پزشکان متخصص به قدری زیاد شده که می‌تواند برای ســال‌های آینده و البته نه‌چندان دور در حوزه نظام سلامت کشــور مشــکلاتی ایجاد کند؛ موضوعی که شــهریاری هم به آن اشــاره کرده بود: «مطابق اصل ۷۵ قانون اساسی مجلس نمی‌تواند در حوزه اشتغال و استخدام وارد شود و این وظیفه دولت است تا زمینه اشتغال را در حوزه‌های مختلف ایجاد کند. با وجود همه تلاش‌هایی که صورت گرفته است و هم دولت قبل و هم دولت فعلی قول دادند که شــرایط اســتخدام برای نیروهایی که در ایام کرونا در مراکز بهداشتی حضور داشتند، مهیا شــود، همچنان این اتفاق رخ نداده است و ما با یک وضعیت نامناسب به لحاظ نیروی انسانی متخصص در مراکز درمانی مواجه هستیم».

موج در گزارشی نوشته که بر اساس آمارهای سازمان نظام پزشکی کشور، بیش از صد هزار پزشــک اعــم از عمومی، متخصص و فوق‌تخصص در کشــور فعالیت می‌کنند که با توجه به جمعیت کل کشور معادل سرانه پزشک به ازای هر هزار نفر ۱.۴ نفر خواهد شــد. بر اســاس آمارهای جهانی متوسط سرانه پزشک در هر کشور باید ۵.۳ پزشک به ازای هزار نفر جمعیت باشد؛ اما عوامل مرتبط با دافعه و جاذبه موجب شــده است تا پزشکان برای کار در کشــور انگیزه لازم را نداشته باشند و در کشورهای دیگر مانند آمریکا، کانادا و کشورهای اروپایی خدمات ارائه دهند و حتی در شــرایط کنونی به‌تازگی کشورهای اطراف مانند ترکیه یا کشورهای عربی نیز در حال جذب پزشکان ایرانی هستند.

این آمار در حالی است که حمید اکبری، قائم‌مقام وقت معاونت آموزشی وزارت بهداشت، در مرداد سال ۱۳۹۸ سرانه پزشک به بیمار در ایران را بین ۱.۷ تا ۱.۹ در هر هزار بیمار اعلام کرده بود و گفته بود که اســتاندارد این عدد در جهان بین دو تا سه است که خوشبختانه باید گفت با وضع کنونی کشور، سیستم ارائه خدمات بهداشتی و درمان و بودجه‌ای که دولت برای به‌کارگیری نیروی پزشک اختصاص می‌دهد، تا سال ۱۴۰۴ سرانه تعداد پزشک به بیمار ایران بدون نیاز به هیچ افزایش ظرفیتی برابر با استاندارد جهانی خواهد بود.

اما حالا با گذشــت حدود چهار ســال عرصه به قدری تنگ شده که بیم کمبود پزشــک متخصص در ســال‌های آینده به یکی از نگرانی‌های مهم بدل شده است. تابســتان سال گذشته دنیای اقتصاد بر اســاس اطلاعاتی که به دستش رسیده بود، اعلام کرد «در یک ســال گذشــته ۱۶۰ متخصص قلب مهاجرت کرده‌اند. در همین مدت ۳۰ هزار کادر درمان از دانشکده‌های علوم پزشکی درخواست good standing داشته‌اند که مقصدشــان عمان بوده است. همچنین در چهار سال گذشته ۱۶ هزار پزشک عمومی از کشور مهاجرت کرده‌اند».

دلایل میل به مهاجرت

یکــی از اولین موضوعاتی که درباره علل مهاجرت پزشــکان مطرح می‌شــود، مســائل مالی است. سال گذشــته یاسر نژادی، مســئول کارگروه سلامت بین‌الملل ســازمان نظام پزشــکی تهران، گفته بود که در یک نظرســنجی ۸۰ درصد پزشکان دلایل مهاجرت‌شــان یا فکرکردن به این موضوع را مسائل مالی و تأمین آتیه خود و فرزندان‌شان عنوان کرده بودند.

ایرج خســرونیا، رئیس جامعه پزشــکان متخصص داخلی ایران، به‌تازگی گفته اســت که هر پزشــک برای اداره یک مطب ماهانه باید ۵۰ تا ۶۰ میلیون تومان برای اجاره مطب، هزینه آب و برق، مالیات، بیمه و حقوق منشی و مستخدم پرداخت کند؛ درحالی‌که چنین درآمدی ندارد. «در چنین شرایطی اغلب پزشکان مجبور هستند در کنار طبابت شغل دوم یا سوم هم داشته باشند تا بتوانند هزینه‌های زندگی را تأمین کنند. متأسفانه بسیاری از پزشکان عمومی، داخلی، عفونی و اطفال به‌طور جدی با مشکلات مالی مواجه شده‌اند و درآمدهای آنها برای ادامه زندگی کافی نیست».

او معتقد است وضعیت مالی پزشکان به قدری ناگوار است که برخی از آنها به این نتیجه رســیده‌اند که مطب خود را تعطیل و به جای آن کافی‌شــاپ یا آرایشگاه تأسیس کنند. «شرایط زندگی برای پزشکان بسیار وخیم شده است. پزشکانی داریم که مسافرکشــی می‌کنند. تعدادی از پزشکان شغل طبابت را رها کرده و به مشاغل دیگر رو آورده‌اند. برخی بساز‌وبفروش شده‌اند، حتی برخی از آنان به مسافرکشی یا دلارفروشی رو آورده‌اند».

موضوع مشــکلات اقتصادی گرچه از ســوی پزشــکان زیادی مطرح است، اما منتقدانی هم دارد. برای مثال عبدالمجید شیخی، کارشناس اقتصادی، به ایمنا گفته: «به نظر می‌رسد دریافت مالیات از شاغلان و فعالیت‌های اقتصادی ازجمله عواملی است که پزشکان را به مهاجرت ترغیب می‌کند. هرچند بیشترین آمار فرار مالیاتی در میان پزشکان است و آنها به دلیل تمایل‌نداشتن به پرداخت مالیات، رفتن را بر ماندن ترجیح می‌دهند، اما در کشورهای دیگر مجبور به پرداخت مالیات بیشتری هستند».

اما مهاجرت پزشکان علاوه بر مسائل مالی زمینه‌های دیگری هم دارد؛ زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی. زمســتان سال گذشــته رضا لاری‌پور، سخنگوی سازمان نظام پزشــکی ایران، در یک برنامه تلویزیونی به موضوع استخدام پزشکان به‌عنوان یکی از دلایل مهم مهاجرت آنها اشاره کرده بود؛ «مهم‌ترین نکته استخدام پزشکان است که وجود ندارد. اگر عضو هیئت علمی دانشــگاه شدید، اســتخدام هستید. در غیر این صورت هیچ تضمینی برای اســتخدام پزشــک وجود ندارد. طرح اجباری رشته پزشکی هم که فقط برای جامعه پزشکی اعمال می‌شود، با مشکلاتی همراه است و انگیزه‌های پزشکان را از بین می‌برد. در سال‌های ۹۵ و ۹۶، ماهانه ۵۰ نفر به دنبال دریافت گواهی حُســن سابقه برای مهاجرت بودند؛ اما در دو سال اخیر، درخواست برای مهاجرت به بیش از ۱۲۰ درصد افزایش یافته است».

او همین دو ماه پیش هم در توییتی نوشته بود: «از همین الان یادتون باشه تعداد انصرافی‌های امسال رزیدنتی رو بشمریم، فقط سال‌یکی و تازه‌وارد! میخوام بفهمانم که وقتی میگیم سه سال دیگه باید گدایی پزشک بکنید حرف بی‌ربطی نزدیم».

رشد ۲۴ درصدی مهاجرت پزشکان ایرانی به آمریکا

به‌تازگی رصدخانه مهاجرت ایران اعلام کرده اســت در ســال ۲۰۲۱ نزدیک به ۲.۸ میلیون مهاجر به عنوان نیروی کار بهداشــتی در نظام ســلامت ایالات متحده آمریکا مشــغول به فعالیت بوده‌اند. به عبارت دیگر بیش از ۱۸ درصد از جمعیت ۱۵.۲ میلیون نفری شــاغل در بخش بهداشــت و درمان ایــالات متحده آمریکا را مهاجران تشــکیل می‌دهند. این ســهم در برخی از مشــاغل مرتبط با بهداشت و سلامت بیشــتر نیز هست. برای مثال پزشــکان و جراحان با ۲۶ درصد و دستیاران بهداشــتی خانگی بــا ۴۰ درصــد ازجمله گروه‌های شــغلی مرتبط با بهداشــت و ســلامت هســتند که مهاجران نقش پررنگــی در آن دارند. در مجمــوع تقریبا ۶.۱ میلیون مهاجر در مشــاغل کلیدی حوزه بهداشــت و درمان همچون پزشــک، پرســتار، دندان‌پزشــک، داروســاز یا متخصص بهداشــت دهان و دندان در ایالات متحده مشغول به فعالیت هستند.

در این گزارش عنوان شده که کشورهای فیلیپین، مکزیک و هند مانند سال ۲۰۱۸ به ترتیب دارای بیشــترین تعداد کادر بهداشــت و درمان در ایالات متحده آمریکا هستند. کشــور ایران با مجموع ۳۶ هزار کادر بهداشت و درمان و با افزایش هفت هزار نفری نســبت به سال ۲۰۱۸ در رتبه شــانزدهم در میان کشورهایی با بیشترین نیروی انسانی شــاغل در بخش بهداشت و درمان ایالات متحده آمریکا قرار گرفته اســت. ایران در سال ۲۰۱۸ در رده بیست‌ویکم قرار داشته است. از ۳۶ هزار ایرانی شــاغل در بخش بهداشــت و درمان ایالات متحده آمریکا، ۲۷ هزار نفر در مشاغل تخصصی و حرفه‌ای پزشــکی مشغول به کار هســتند و ۹ هزار نفر نیز در مشاغل مربوط به مراقبت‌های بهداشتی کار می‌کنند.

پزشکان مهاجر چه می‌گویند؟

در ســال‌های گذشــته بســیاری از پزشــکان جوان به خارج از کشور مهاجرت کرده‌اند. هر کدام هم دلایل خودشــان را داشــتند. یکی از پزشکان جوان ایرانی که چند سال پیش به کشــور آمریکا مهاجرت کرده به «شرق» می‌گوید: «من از زمانی که تصمیمم برای رفتن از ایران جدی شــد، تا روزی که به آمریکا رســیدم یک سال تمام طول کشــید. نمی‌دانم الان مهاجرت پزشکان چقدر زیاد شده، اما مدتی است که تقریبا ماهی یک بار دوســتان و آشناهایی جهت مشورت برای مهاجرت به من معرفی می‌شــوند و به نظرم تمایل همکارانم برای رفتن از ایران بیشتر از قبل شده اســت. دلیلش هم روشن اســت، تقریبا اکثر دوســتان و همکارانم از شرایط کاری ناراضی هستند و علنا می‌گویند کاش شــرایط مهاجرت برایشان مهیا بود یا قبل از اینکه شرایط سخت‌تر شود، برای مهاجرت اقدام کنند».

او به وضعیت مهاجرت در کشور آمریکا هم اشاره می‌کند: «اینجا پذیرفته‌شدن برای تخصص به ســختی ممکن است. باید مدتی کارهای داوطلبانه انجام بدهید و در بخش‌های تحقیقاتی کار کنید. در رشــته‌های ســختی مثل تخصص پوست یا جراحی ســر و گردن تقریبا محال است بتوانید وارد بشوید. در دانشگاه‌های خیلی رده‌بالا تعداد انگشت‌شــماری می‌توانند وارد شوند و اکثریت در دانشگاه‌های رنک پایین‌تر یا بیمارستان‌های کامیونتی (به نوعی دولتی) برای تخصص قبول می‌شوند. گاهی مجبورید سال‌های اول مهاجرت از جیب تغذیه کنید و پیداکردن کار مرتبط با پزشکی با درآمد معقول قبل از ورود به تخصص شدنی نیست».

امــا به گفته او، مهاجرت نکات مثبتی هــم دارد؛ «بعد از پایان تخصص درآمد قابل توجهی خواهید داشــت؛ درآمدی شــاید حدود دو برابر نیاز برای یک زندگی معمولی. اما در ایران شــرایطی هســت که اکثر دوستانم و خودم ترجیح دادیم به خاطرشــان مهاجرت کنیم؛ به‌خصوص در دوران کرونا وضعیت پزشکان بدتر هم شــد. در ایران گاهی پرداختی‌ها به‌موقع نیســت، به نسبت سختی کار، پرداخت‌ها مبلغ قابل توجهی نیســت، حقوق دوران تخصص در ایران بسیار بسیار ناچیز است اما در آمریکا این‌طور نیست».

پزشــک جوان دیگری علاوه بر مشکلات مالی و شــرایط سخت کاری در ایران، تجربه‌هــای منفی روزانه را که پزشــکان با آنها درگیر هســتند نیز عامل مهمی در مهاجــرت می‌داند: «تقریبــا همه همکارانم تجربه‌های منفــی روزانه دارند؛ مدام می‌شنوند که شماها به فکر پول هستید، کار بلد نیستید و هزاران توهین مستقیم و غیرمســتقیم دیگر. حتی گاهی شما در زمان طرح در بعضی مناطق، امنیت جانی ندارید. من دو ماه در دوره‌ای که طرحم را می‌گذراندم هر هفته شیشه‌های خانه‌ام را می‌شکســتند. عموی من ۲۰ سال است ســوپروایزر بیمارستان است و چند سال پیش، بعد از فوت یک بیمار توســط همراهانش مــورد اصابت چاقو قرار گرفت و آســیب جدی کلیه دید. برای همین اســت که می‌گویم عدم امنیت، عدم احترام و عدم دریافت به‌موقع و متناســب حقوق دلایل اصلی نارضایتی همکارانم در ایران است».

او به موضوعاتی ازجمله طب ســنتی و تداخل آن با روند درمان و اصرار برخی بیماران بر این موضوع هم اشــاره می‌کند: «بعضی وقت‌ها رفتار نادرســت با بیمار و بیماری را به اســم طب ســنتی به خورد مــردم می‌دهند. جایی که من هســتم هم خرافات هســت، اینجا هم هزار مدل تفکر و عقیــده متفاوت وجود دارد، حتی گروه‌هایی داریم که تزریق خون را حرام می‌دانند. ولی بازم قابل مقایسه با وضعیت ایران نیســت. به این موضوعات حتی در تریبون‌های رســمی هم پرداخته می‌شود و من به عنوان یک پزشک، توان مقابله و آموزش در برابر این هجمه را ندارم».

اگر می‌شد من هم مهاجرت می‌کردم

گرچه شــمار پزشــکان مهاجرت‌کرده از ایران د ر سال‌های گذشته کم نبوده، به نظر می‌رســد ســودای مهاجرت در میان پزشــکان روز به روز بیشتر می‌شود. یک متخصص مغز و اعصاب در ایران به «شــرق» می‌گوید: «اگر امکانش بود، من هم مهاجرت می‌کردم».

او دلیــل عمده مهاجرت پزشــکان را سیاســت‌گذاری اشــتباه مســئولان این حــوزه می‌دانــد و معتقد اســت: «افزایش شــدید و بدون منطق تعــداد ورودی رشــته‌های پزشکی باعث شده بیشــتر همکاران ما مثل رشته‌های مهندسی بعد از فارغ‌التحصیلی شــغل و جایگاه مناسب نداشته باشــند. نکته بسیار اثرگذار دیگر، کاهش شــدید ارزش ریال و برآورده‌نشدن نیازهای اولیه زندگی بسیاری از پزشکان جوان است».

او همچنین به برخی از طرح‌هایی که درآمد پزشــکان را تحت‌الشعاع قرار داده ازجمله سیاســت‌های مالیاتی هم اشاره می‌کند و معتقد است این موضوعات هم در افزایش انگیزه پزشکان برای مهاجرت بی‌تأثیر نیست.

او ادامه می‌دهد: «مهم‌تر از همه هجمه‌های ناحق و دروغی است که علیه کل جامعه پزشکی هر روز شاهدش هستیم. در صورتی که قصورات و تخلفات پزشکی از سوی تعداد کمی از پزشــکان رخ می‌دهد که اتفاقا فکر می‌کنم نظام پزشکی و وزارت بهداشــت هم آنها را می‌شناسند اما شــرایط برخورد با آنها را ندارند. عامل دیگری که مشــوق مهاجرت پزشکان خواهد بود، مقایســه حجم کاری به نسبت درآمد در ایران و بیشتر کشــورهای پیشرفته است. ضمن اینکه در دوران کرونا این اتفاقات تشدید شد و به‌جز رشــته‌های عفونی و داخلی که به‌شدت درگیر بیماری شدند، باقی رشته‌ها تعداد بیماران، جراحی‌ها و درآمدهایشان نصف قبل شد».

جدول ۴۵۲۸ • طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- بنابراین- نگهبان در- جســت‌وجوگر ۲- حیوانی که شــاهدش دمش است- آنزیم لوزالمعده- پخته کند مرد را ۳- همسایه عمان و عربستان- تاکسی سرویس- مقابل ارباب ۴- بشــر- شهری در مشــرق آلمان- جای پا ۵- صلح- اســتانی در جنوب ترکیه- جانشــین، همتا ۶- پیشــوندی منفی- همداســتان کلیلــه- مالی که در قبال آزادی کســی پرداخت شــود ۷- تشکیلات مردمی برای برگزاری جلســات و مراسم مذهبی- دانه خوراکی غنی از پروتئین- چند رأی ۸- مجموعه‌داســتانی نوشته امیرحســن چهل‌تــن ۹- مجلس اعیــان- معروف‌ترین پیســت اســکی ایران- مظنون ۱۰- لاغر و نزار- همدم- پهلوان ۱۱- بیدار- آلبومی با آواز ایرج بسطامی- رهسپار ۱۲- ضمیری عربی- تهیدست- عملی‌شدن ۱۳- ماده‌ای مخدر- پایتخت سلسله ســامانیان- برداشت محصول ۱۴- گوسفند قربانی- نوعی تزیین روی پارچه- آنچه غیر از خدا باشــد ۱۵- احسان- وزیر شــطرنج- از واحدهای سنتی وزن

عمودی:

۱- کتاب ادبی فارسی از قاآنی- توطئه پنهانی- نفس خســته ۲- واحد پول قرقیزستان- پرنده شکاری با منقار کوتاه- سراینده مثنوی عرفانی جام‌جم ۳- دختران عرب- بی‌نظیــر- لوکس ۴- بله روســی- مجموعه داســتانی نوشــته احمــد محمود- گوشــه‌ای در دســتگاه ماهور ۵- پسر گودرز که در جنگ یازده‌رخ کشته شد- گدا- سبز تیره ۶- خشــمگین- فلاش تانک- قــدم یکپا ۷- کلمه اســتثناء- گذرگاه باریک و سرپوشیده- درختی در بهشت ۸- نام قدیم کربلا- جانشین- فاقد خصلت‌های پسندیده ۹- آخرین- رسوا و بی‌آبرو- شهرستانی در آذربایجان شرقی ۱۰- مکان- ســازمان تبهکاری ایتالیا- چراغ پیه‌سوز قدیمی ۱۱- چند وزیر- همیشگی- پشتیبان ۱۲- کامل‌ترین زبان دنیا- پراکنده- زیبایی قابل درک اما توصیف‌ناپذیر ۱۳- فراموشی- لگام، افســار- پاک‌تر ۱۴- از رایج‌ترین قالب‌های ارائه آثار در خوشنویسی- شــعری که در وصف جنگ سروده می‌شود- ســوره سی‌ام قرآن ۱۵- همه را شامل می‌شود- خوشحال- معروف‌ترین پنیر سنتی ایران

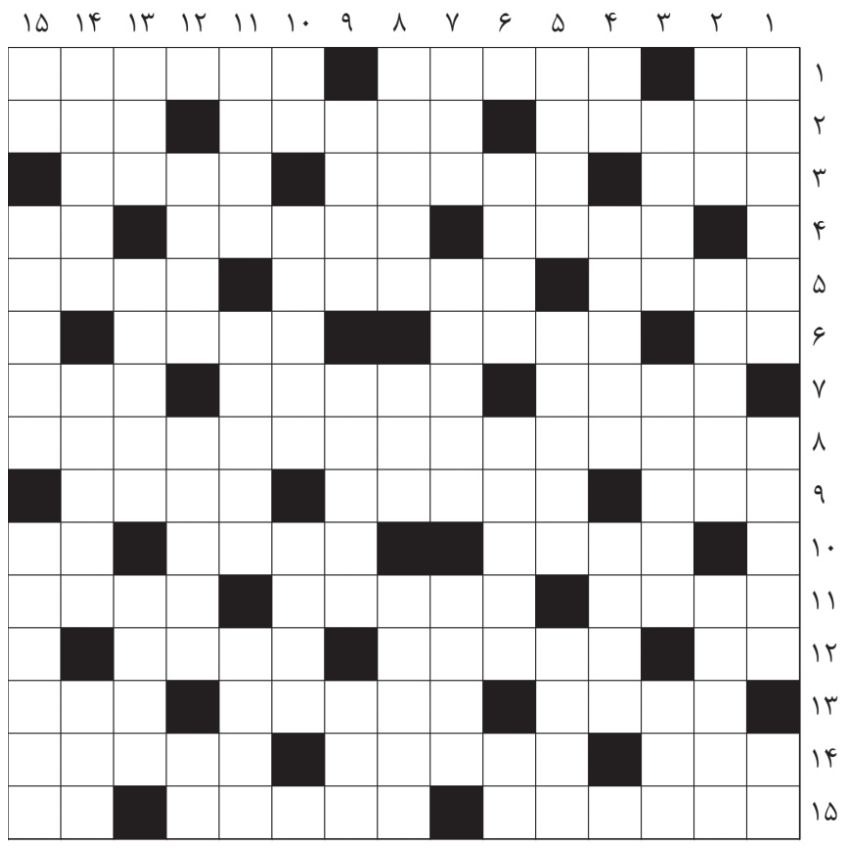

حل جدول ۴۵۲۷

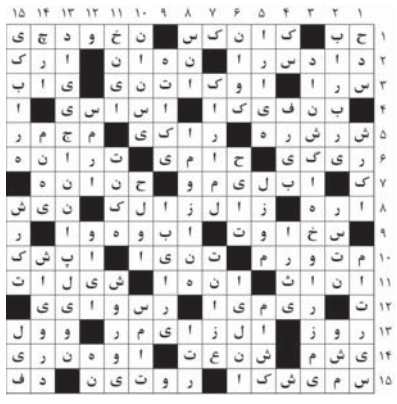

سودوکو سخت ۳۵۲۴

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۱		۷	۸		۶		۳	
۸				۲				
	۵			۱	۷	۸		
	۳	۸			۲			
				۴				
			۶			۴	۵	
		۴	۲	۹			۷	
				۶				۲
	۹		۷		۳	۱		۶

حل سودوکو سخت

۹	۵	۶	۸	۱	۲	۴	۳	۷
۳	۸	۲	۹	۷	۴	۶	۵	۱
۷	۱	۴	۵	۶	۳	۲	۹	۸
۵	۷	۱	۴	۲	۹	۳	۸	۶
۴	۲	۹	۳	۸	۶	۱	۷	۵
۸	۶	۳	۷	۵	۱	۹	۴	۲
۶	۴	۷	۱	۳	۵	۸	۲	۹
۱	۳	۵	۲	۹	۸	۷	۶	۴
۲	۹	۸	۶	۴	۷	۵	۱	۳

حل سودوکو ۳۵۲۳

۹	۴	۲	۷	۳	۸	۶	۵	۱
۶	۳	۵	۱	۲	۹	۸	۴	۷
۷	۸	۱	۶	۴	۵	۳	۹	۲
۳	۲	۶	۴	۸	۱	۹	۷	۵
۴	۱	۸	۵	۹	۷	۲	۳	۶
۵	۷	۹	۲	۶	۳	۱	۸	۴
۲	۹	۷	۳	۱	۴	۵	۶	۸
۱	۵	۳	۸	۷	۶	۴	۲	۹
۸	۶	۴	۹	۵	۲	۷	۱	۳

سودوکو ساده ۳۵۲۴

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۶	۲		۷					۴
	۵	۹				۶		
۴	۱				۸			۹
	۴	۶	۸	۳		۷		
		۲	۱			۵		
		۷		۴	۹	۸	۲	
۲			۳				۱	۵
		۱				۴	۸	
۹					۱		۶	۷